

ABSTRAKT

Předkládaná disertační práce představuje výsledky výzkumného projektu zaměřeného na využití teorie zkušenosti zprostředkovaného učení ve školní výuce pro kognitivní rozvoj žáků. První kapitola se věnuje přiblížení přístupu ke vzdělávání zaměřeného na proces učení a jeho srovnání s tradičním přístupem zacíleným na obsah učení. Následné části práce se postupně zabývají vybranými teoriemi Reuvena Feuersteina, které jsou důležité pro představení kontextu vzniku jeho další teorie, teorie zkušenosti zprostředkovaného učení. Tato teorie je hlavním tématem teoretické části práce. Kromě její definice a parametrů jsou prezentována konkrétní doporučení pro učitele, jak jejím prostřednictvím mohou u žáků rozvíjet kognitivní schopnosti přímo ve školní výuce. Následně je pozornost věnována také Feuersteinovu celosvětově známému intervenčnímu programu Instrumentální obohacení, který je ve školním prostředí využíván také v České republice. Podstatnou součástí této kapitoly je představení několika výzkumných studií, které se zaměřují na ověření přínosu Feuersteinových přístupů pro kognitivní rozvoj dětí a dospívajících. Závěrem teoretické části práce jsou charakterizovány základní principy dynamické diagnostiky, která je použita v empirické části práce.

Výzkumný projekt využil kvantitativní metodologii a byl realizován v období jednoho školního roku. Zúčastnilo se ho celkem 187 žáků z deseti třetích tříd základních škol. U poloviny školních tříd byly využívány Feuersteinovy přístupy, druhá polovina se skládala ze žáků běžných základních škol. Realizovaná výzkumná studie měla dva hlavní cíle. Zaprvé se jednalo o popis toho, jak působí aplikace zkušenosti zprostředkovaného učení ve výuce na rozvoj schopnosti učit se u žáků základních škol. Zadruhé o popsání rozdílů mezi žáky, jejichž výuka probíhá za využití zkušenosti zprostředkovaného učení, v porovnání se žáky, u nichž se Feuersteinovy přístupy neaplikují. Pro naplnění obou cílů byla analyzována data získaná z testové baterie, která byla žákům administrována třikrát během školního roku (test Ravenovy progresivní matice – barevné, test Uspořádání bodů, test figury). První a třetí testování navíc probíhalo formou dynamické diagnostiky a zahrnovalo u všech výzkumných metod pretestovou, intervenční a posttestovou fázi. Signifikantní rozdíly mezi oběma skupinami žáků se ukázaly především v testu figury. V průběhu výzkumné studie se v ní více zlepšovali žáci, u kterých byly využívány Feuersteinovy přístupy. Výsledky u nich oproti žákům, kteří procházeli běžnou výukou, potvrdily například vyšší kapacitu komplexně uspořádat a strukturovat složitou úlohu a lepší schopnost učit se během testování.

V realizovaném výzkumu nebyly oproti tomu u řady jiných sledovaných proměnných mezi oběma skupinami žáků prokázány žádné statisticky významné rozdíly.

Přínos předkládané disertační práce tkví v rozšíření povědomí odborné veřejnosti o možnostech a smysluplnosti kognitivního rozvoje žáků ve školní praxi. K tomuto záměru přispívá také aplikační charakter praktických doporučení v teoretické části práce určených především pro učitele, psychology, speciální pedagogy a další odborníky.